

KALEVA

Sitoutumaton Pohjois-Suomen äänenkannattaja

PERUSTETTU VUONNA 1899

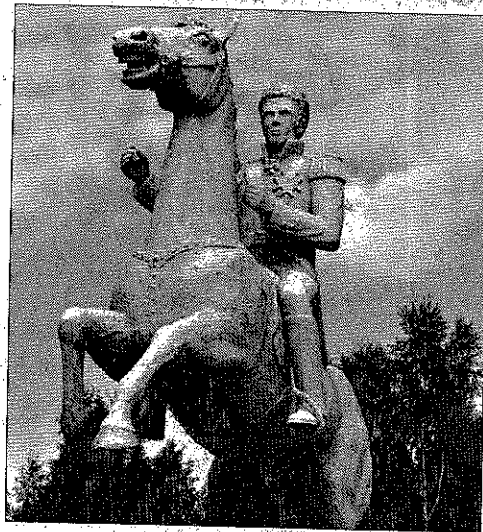
Päätoimittaja Risto Uimonen

22.2.2008

Pääkirjoitukset

Sota, joka synnytti Suomen

Tasan 200 vuotta sitten alkanut Suomen sota on jälkeinpäin ymmärretty maan kehityksen käännekohtaksi, jopa Suomen synnyn edellytykseksi. Silti historia tarvitsee yhä uusia tulkintoja.



Rantsilassa on pitäjässä taistelleen sotamarsalkka Sandelsin ratsastajapatsas.

1700-lukua olleet osa Venäjää ja suuntautuivat jo vahvasti kohti Pietaria. Pakkovenäläistäminen oli meneillään.

Jos Ruotsin ja Venäjän raja olisi pitkään ollut ennallaan, koko tuo alue olisi todennäköisesti venäläistynyt nopeasti, ja sen mukana siis koko Karjalan kannas, Viipuri ja Läatokan alue. Uudessa tilanteessa sen sijaan nuo alueet palautuivat suuriruhtinaskuntaan, jonka raja vedettiin Pietarin läheltä. Sen rajan peri myös sittemmin itsenäistynyt Suomi. Tämä vaikutti oleellisesti maan myöhempään kehitykseen.

Ruotsi suurvaltana oli noina aikoina ajautunut syvän heikkouden tilaan, mikä heijastui myös tavassa käydä sotaa. Myöhemmin luotu runebergiläinen myytti peittää alleen kerrassaan kehnon sodan-

käynnin, jossa lähtöajatuksena oli heti sosan alussa vetäytyä Oulun seudulle asti. Paluu ei enää onnistunutkaan. Tältä ajalta ovat peräisin taistelupaikat muun muassa Siikajoella ja Pulkkilassa – armeijat siis marssivat pitkin maata. Pohjanmaalla ja Savossa käytiin ratkaisutaisteluja.

Samaa tosin oli koettu ennenkin. 1700-luvulla venäläiset olivat jo kahdesti miehittäneet Suomen alueita. Nyt valtaus jäi voimaan, ja Suomen rooli Ruotsin ja Venäjän taistelumaastona loppui. Seurasi yli satavuotinen, Suomen kehitykselle elintärkeä rauhan aika.

Kaikkea tätä pohditaan tänä ja ensi vuonna ruotsalaissuomalaisessa Merkkivuosi 1809 -hankkeessa, joka on poikkeuksellisen laajapohjainen yritys pohtia historiaa ja sen heijastuksia nykypäivään. Venäjän mukaantulo tähän olisi paikallaan, mutta sitä ei vielä ole vahvistettu.

Euroopan historiassa tapahtumat 200 vuotta sitten Suomen suunnalla ovat olleet pelkkä alaviite, jos sitäkin. Sotia oli kaikkialla, ja edessä oli pian Napoleonin hyökkäys Venäjälle. Mutta Suomelle se merkitsi 600-vuotisen yhteyden loppua Ruotsiin ja uuden aikakauden alkua. Erikoista on, että Suomen sodan varsinaiseksi voittajaksi näyttää historian valossa päätyneen alue, joka 200 vuotta sitten oli pelkkä taistelutanner – siis Suomi.

On paikallaan, että tästä kaikesta käydään yhä keskustelua. Nyt siihen on hyvä aika, sillä poliittiset ja kansalliset intohimit enää ole este erilaisille tulkinnoille. Kaiken kansainvälistymisen keskellä tarvitaan myös kansallisen historian syvää ymmärrystä.

Venäläiset sotilaat olivat, osana Napoleonin ajan suurvaltapolitiikan koukeroita, ylittäneet 21.2.1808 jäisen Kymijoen ja hyökkäsivät kohti länttä. Suomen sota oli alkanut, vaikka tuon nimen se sai vasta paljon myöhemmin.

Tämän sodan seurauksena Ruotsi menetti itäiset maakuntansa, jotka sodan jälkeen 1809 liitettiin Venäjän yhteyteen suuriruhtinaskuntana. Suomen tulevan kehityksen kannalta juuri tämä on oleellista: joukko Tukholmasta hallittuja läännejä muuttui Helsingistä hallituksi yhtenäiseksi alueeksi, joka säilytti muusta Venäjästä poikkeavat lait eli ruotsalaisen oikeusjärjestyksen.

Tämä puolestaan johti myöhemmin Suomen kansakunnan ja sitten itsenäisen pohjoismaiseen perinteeseen, nojaavan valtion syntyyn. On loputon jossittelun aihe, kuinka Suomi olisi kehittynyt Ruotsin vallan alaisena. Sitä ei voi todellisuudessa tietää, mutta eräs tosiasia kannattaa muistaa.

Suomen sodan alkaessa Ruotsin ja Venäjän itäraja oli Kymijoella. "Vanha Suomi" eli alueet Kotkasta, Lappeenrannasta ja Savonlinnasta itään olivat suurimman osan